

ВАСИЛЬ І. ГРИШКО

**ПРАВДА ГОВОРИТЬ
САМА ЗА СЕБЕ**

(Ще одна відповідь совєтським фальшивникам)

«М И Щ Е П О В Е Р Н Е М О С Ь!»

— 1 9 6 0 —

ВАСИЛЬ І. ГРИШКО

**ПРАВДА ГОВОРИТЬ
САМА ЗА СЕБЕ**

(Ще одна відповідь советським фальшивникам)

diasporiana.org.ua

«М И Щ Е П О В Е Р Н Е М О С Ь!»

— 1 9 6 0 —

1. Сила правди проти безсилля злобної брехні

Ось уже цілих півроку безперервно вие советське радіо й заливається скаженим гавканням східно-брехлінська підворітка «За ізвращеніє», чи то пак «За перевернення» (правди в брехню), намагаючись чорноротими наклепами на мене заступити красномовне без'язиччя советської пропаганди в протиставленні голосній правді моєї брошури «Хто з ким і проти кого?». І хоч які найдивовижніші трюки провокативної підступности застосовують при цьому світової слави майстри й «доктори» советського мистецтва фальшувань і містифікацій, проте все це мене досі ані трохи не зворушувало. Бо що ж могло бути природнішого й логічнішого, як саме таке демонстрування советської люті безсилля в змаганні їхньої брехні з незаперечною правдою, що її висловом була моя брошура! І хіба ж могло це бути для мене несподіванкою, коли ж саме такої реакції ворога я й чекав, і саме таку реакцію навіть і точно передрікав у своїй попередній статті «Що й треба було довести».

Адже там я дослівно накреслив плян майбутньої відповіді Смолича від східно-брехлінського комітету, детально підказавши йому, як саме він, бідолаха, має виконати те завдання, що його неминуче ж вимагати-

муть від нього господарі його душі й пера. І тепер мене просто тішить те, що він саме так усе за моєю порадою й зробив. Тільки, як і личить совєтському чиновникові, він не просто виконав, а ще й перевиконав той плян. Так, наприклад, я радив йому замість мітичного «колишнього українського націоналіста», якого він вифантазував у своїй брошурі «З народом чи проти народу?», виставити в ролі героя його чергового фантастично-пригодницького творива (про мене) «колишню дружину українського націоналіста» (тобто — мою колишню дружину), а він, перестаравшись, виставив аж дві такі «колишні дружини». Потім я радив йому скористатися з необмежених можливостей совєтської розвідко-пропагандивної машинерії продукування фальшивок і зфабрикувати якийсь наклеп на мене, а він не тільки зробив це, але виставив напоказ навіть і саму ту машинерію в особах аж п'яти професійних агентів совєтської розвідки, що раніше були одночасно й німецькими агентами.

Одним словом — зроблено все, як навмисне, саме так, що мені тільки лишається ще раз повторити: що й треба було довести! Бож безпорадність і глупоту засліпленої злобою совєтської брехливої пропаганди не можна краще довести, як це доводить та казенна шаблєоновість, з якою вона оце безперервно сама себе повторює в вигляді зредагованих Смоличем (та іншими смоличами) однотипних «виступів» у совєтському радіо й пресі двох «колишніх дружин українських націоналістів» і п'яťох німецько-совєтських (чи совєтсько-німецьких) агентів.

Все це, кажу, досі мене ані трохи не зворушувало, а навіть ще й трохи тішило, бож не абияк доводило силу поцілу мого слова правди в найдошкульніше слабе місце ворога. І саме тому я, надзвичайно заклопотаний силою-силенною життєвих турбот і важливих справ, ось уже півроку не озивався й словом у відповідь на

це все. Бож, зрештою, правда завжди говорить сама за себе, заперечуючи брехню навіть... устами самих тих, хто бреше. Так воно сталося й у цьому випадку. Мої читачі та прихильники вже не раз указували мені на фатальні для совєтчиків протиріччя й сліпі кути, в які вони самі себе в запалі «перевиконання пляну» загнали своїми незграбними наклепами. І єдине, що мені тепер залишилося зробити — це тільки спокійно все це виставити напоказ усім — і нехай правда говорить сама за себе.

2. Що говорить і що доводить „фотодокумент“?

Щодо загальної позиції совєтської розвідко-пропагандивної служби в боротьбі проти моєї скромної особи, то морально-політичну вимову тієї позиції вже блискуче окреслив Багрянний у своїй статті про це в «Ми ще повернемось!»: совєтська могутня потуга в союзі з самоздекларованими німецькими агентами на совєтській службі — проти однієї слабої людської одиниці на еміграції, озброєної лише звичайним словом правди, яку не можна заперечити. Дійсно, неперевершена своєю яскравістю ілюстрація до питання — хто з ким і проти кого?.. Після цього нема чого вже багато й говорити на цю тему. Правда вже промовила сама за себе. То ж зупинимось тільки на деталях, які лише краще висвітлюють правду через самозаперечення совєтської брехні.

Ось переді мною той фантастично-пригодницький роман про мене, що його написав, але посоромився підписати, Смолич. Його видруковано в числі 48 органу східньо-брехлінського комітету «За перевернення?». під заголовком «З ким і проти кого Василь Гришко?». Це справжня «тисяча й одна ніч» совєтської розвідко-пропагандивної фантазії, і починається вона з демон-

страції фотознімки... одного речення з однієї моєї статті в видаваній за німців українській газеті «Голос Полтавщини». За явно висловленим наміром советських аранжерів наклепницької кампанії проти мене, цей «фотодокумент» мав би довести особливо наголошуване ними твердження про те, що я, нібито, «догідливо прислужував гітлерівцям, закликаючи українське населення до покірливості німецьким окупантам». І от, роками вишукуючи й вистудійовуючи всі мої численні писання в названій газеті, вони не знайшли нічого іншого, крім одного-однісінького речення, живцем вирваного з цілковито затаєного ними тексту, та й те одне речення говорить зовсім щось інше, ніж те, що хотіли б вони в ньому прочитати. Ось воно, все в цілості, те речення:

«Тепер, коли відкрився простір нестримній хвилі українського національного відродження, українська молодь знайшла справді вдячний ґрунт для свого зростання й бурхливої молодечої діяльності».

Питається: а де ж тут «закликання до покірливості німецьким окупантам»? І взагалі — де ж тут є бодай хоч згадка про самих тих німецьких окупантів? Чи не характерично це, що, навіть при всіх своїх найбільших стараннях, советським майстрам фальшувань і підтасовок таки не вдалося знайти бодай хоч згадки про німецьких окупантів, чи бодай хоч натяку на якийсь заклик до покірливості їм у якійсь моїй статті часів німецької окупації. А це ж було навіть необхідністю в ті часи для авторів статей у легальній українській пресі, контрольованій німцями — бодай хоч для форми згадати «німецьких визволителів». А тим часом у моїй статті, і навіть у спеціально вибраному з неї реченні, яке мало б показати моє «прислужування німцям», немає навіть і духу від чогось подібного. Натомість там у єдино можливій за німців легальній формі, говориться про «нестримну хвилю ук-

раїнського національного відродження», і прикметник «нестримна» явно наголошує факт, що мова йде про стихійне національне відродження, яке почалося в Україні з розгромом большевиків у 1941 р. незалежно й наперекір стримуючій силі нового окупанта. Тому й говориться в статті про «нестримну хвилю».

Якби советчики відважились були надрукувати не одне вирване речення, а бодай хоч частину контексту, з якого те речення вирвано, якщо вже не цілу статтю, то тоді б кожному було б видно відразу, що в статті взагалі не було мови про німців чи їхнє «визволення», бо йшлося в ній не про це, а про факт зникнення советської окупації і про те, що сам цей факт був достатнім для того, щоб «відкрився простір нестримній хвилі українського національного відродження» і знайшовся ґрунт для національного «зростання й бурхливої молодечої діяльності» вперше позбавленої большевицьких пут української підсоветської молоді — байдуже, чи німцям це подобалося, чи ні.

До речі, ця стаття, що називалась «Трагедія української молоді» й була присвячена виключно справі національного обличчя української молоді під советською окупацією, була передрукована з «Голосу Полтавщини» в молодечому додаткові до празької газети українських націоналістів «Наступ» у той же самий час. Я думаю, що наші націоналісти не забаряться опублікувати її тепер для загального відома, і українське громадянство на еміграції зможе познайомитися з повним текстом статті й зробити свої висновки про її зміст.

Отже — те, що мало б «довести» одне з головніших тверджень советської пропаганди проти мене, насправді не тільки не доводить того, що їм треба, а ще й блискуче те все **заперечує**. Правда говорить сама за себе, — що й треба було довести!

Зрештою, розуміючи й самі, що це так, советські

фальшивники вдалися відразу ж до штучного висновування свого голослівного твердження з невідлого й пагубного для їхньої цілі «фотодокументу» в той спосіб, що, мовляв, стаття та була вміщена в газеті за 15-те січня 1942-го р., а в цей час, мовляв, німці вже почали свій протиукраїнський терор, — значить, мовляв, стаття, хоч і не прямо, але посередньо, була схваленням німецької політики. Але й це фальшивницьке підтасовування спростовує об'єктивна історична правда і просто... календар. Справа бо в тому, що газета, в якій з'явилася стаття, датована 15-м січня 1942 р., але сама стаття була написана далеко раніше ще в 1941 р. Кожному ж відомо, що статті такого розміру (підвал) пишуться далеко раніше від дати видрукування її в газеті, а, крім того, в контрольованій німцями газеті, де матеріяли ухвалювались до друку щойно після перевірки їх німецькою цензурою в німецькому перекладі, статті звичайно переходили щонайменше місяць шляху від дати їхнього, написання до дати їхньої появи друком. У випадку ж із моєю статтею це тривало ще довше вже хоча б тому, що вона була написана для газети ще тоді, коли газета ще навіть не виходила, а тільки збирались матеріяли для майбутньої газети, тобто — восени 1941 р. незабаром після втечі большевиків і приходу німців. Тоді ще все українство в Полтаві, відірване від решти України, жило загальними в той час ілюзіями про справжнє визволення. Це ще були часи тимчасової військової влади, коли ще йшли бої за Харків і німці в Полтаві поводили себе цілком невизначено. Та, зрештою, навіть ще й у січні 1942 р. Полтава жила ще під рідним синьо-жовтим прапором і тризубом, з націоналістичною міською управою на чолі. Такщо наведене советчиками речення з моєї статті в той час навіть і об'єктивно не мало й не могло мати нічого спільного з тим, що хотіли б тим советські фальшивники «довести».

3. Висновки, що самі впливають із логіки речей і фактів

Близкуче провалившись із своїм «фотодокументом» і мабуть вчасно помітивши його українсько-націоналістичне, а не німецько-вислужницьке, звучання, советські фальшивники вирішили далі за всяку ціну ослабити те національно-позитивне враження, яке, фактично, створює щодо моєї особи невдалий советський «фотодокумент». Що ж робити? І вони раптом поспішно кинулися в протилежний бік і гарячково заходилися викомбінувати щось таке, щоб витворити хоч якусь штучну тінь над моїм націоналістичним минулим часів німецької окупації. І так поспішно, і так гарячково за це взялися, що навіть і не помітили, як відразу ж самі свою брехню оголили, потрапивши з нею під дурного хату ще й курям на сміх.

Не маючи нічого, щоб мені в тому відношенні закинути, вони вдалися до звичайнісінької стовідсоткової вигадки і, всупереч усякому здоровому глуздові й нормальній логіці, заходилися сугерувати таке: мовляв, Гришко занадто сміливо виступав за німців як український націоналіст, але він не був розстріляний німцями, отже... отже — «це означає, що він був провокатором». Так дослівно й висловлює цю гадючо-підлу й типово-советську провокаторську думку справжній — не здогадний, а точно встановлений, ще й самозрекламований, теперішній советський, а за німців — німецько-советський, агент-провокатор Георгій Гук, «колишній адміністратор »Голосу Полтавщини«.»

Та щоб цей диявольський трюк советської розвідчопропагандивної служби був зрозумілішим для непоінформованих, мушу спочатку подати тут коротеньку довідку про цю нікчемну особу, яку тепер виставлено в ролі підставної фігури для ширення смороду совет-

ських неймовірних брехень. Каліка-карлик із спотвореною половиною спаралізованого тіла, тип невідомого походження й неясної національності, він, як інвалід, що знав німецьку мову, чомусь був посаджений кимсь у видавництво контрольованої німцями газети, як технічний службовець адміністрації. Його дружина, психічно-хвора й тому втримувана ним під замком в ізольованому приміщенні, при кожній нагоді контакту з нею сторонніх людей гістерично вигукувала, що він «жид і советський агент» і тому, мовляв, хоче її позбутися. Але ніхто не звертав на це уваги, бо всі мали співчуття до нещасного каліки ще й з божевільною дружиною. І тільки з поворотом большевиків у Полтаву виявилось, що божевільна жінка говорила правду, бо каліка став відразу ж одним із головніших інформаторів советських карателів, чим, як це тепер видно, займається й тепер.

Ось такого огидного типа виставлено тепер проти однієї з намічених ним до знищення (ще за німців) жертв, що, на щастя, вислизла з його павучих лап. І це фізичне й моральне страховище, уявіть собі, навіть... «висловлює своє обурення» («священне обурення») з приводу «фашистської діяльності Гришка». Але ще більше того: за розписаною для нього ролею, воно «розповідає» про те, як, нібито, воно було учасником якоїсь «таємної наради українських націоналістів» на квартирі бургомістра Полтави Борківського в грудні 1941 р. й бачило там мене й чуло мій виступ. При чому, в тому своєму виступі я, нібито, «зробив закид проф. Ващенко» (редакторові «Голосу Полтавщини»), що газета друкує, мовляв, тільки антирадянські замітки й статті, а не є органом української націоналістичної пропаганди.» Для чого ця подробиця? А ось для чого: «Якщо Гришко безкарно провадив таку пропаганду, — робить висновок потвора, — то це означає, що він був провокатором.» І далі «доказ»: через де-

кілька місяців (навесні 1942 р.) німці арештували й розстріляли Борківського й деяких інших членів націоналістичного керівництва міста, а Гришко вцілів, значить... і т. д. і т. п.

Дикість цього дивовижно-підлого ходу думок советського Квазімодо тим більш очевидна, що, перш за все, цілковито виключеною річчю є сама можливість присутності його на «таємній нараді українських націоналістів», з якими ж він ніколи не мав і не міг мати нічого спільного. Але, якщо б уже припустити, що в наслідок якогось фатального непорозуміння він там якимсь чудом справді був, то цього самого вже було б досить для того, щоб пізніша розправа німців із учасниками тієї наради стала самозрозумілою. Та цілком втративши всяке почуття міри в брехні, советські фальшивники забули, що коли вже робити висновок про те, що той, кому вдалося вціліти від розправи, мав би тим самим бути «провокатором», то ж передусім уцілів і від німців, і від большевиків сам той, хто тепер, як нібито «учасник» тієї наради, про неї розповідає. А крім того, як виходило б із його розповіді, вціліли ж іще й інші «учасники наради», от хоч би й проф. Ващенко, якого советський агент чомусь вирішив навіть узяти під захист від нападів націоналіста Гришка. (До речі, участь проф. Ващенка в будь-якій «таємній нараді українських націоналістів» також була цілком виключеною, бо він до ніякої організації українських націоналістів тоді не належав, а приписувані мені «закиди» йому були, фактично, тодішньою лінією відношення націоналістів до нього.)

Але цю видиму кожному логічну недоречність ще більш унаочнили советські фальшивники тим, що виставили на додачу й ще одного вцілілого «учасника» тієї «таємної наради», та ще й такого, що факт його вціління (знову ж таки — і від німців, і від советів) ще більше зводить нанівець усю їхню безглузду гру

на висновуванні брудних здогадів із того, що хтось уцілів. Вони виставили колишню дружину розстріляного Борківського і в її уста вклали слова «підтвердження» вигаданої історії про «таємну нараду українських націоналістів» та мою присутність там. Як також «свідок» і також «учасник» (господиня ж квартири, де, ніби, та нарада мала місце), вона до переліку вже названих «учасників наради» додала й ще деяких також уцілілих (і перебуваючих тепер на еміграції) осіб. А при тому ще й розповіла про те, як то вона через свою дружбу з німкою Тирель, що була головною дорадницею німецької влади й вершителем долі українців у Полтаві, зробила свого чоловіка бургмістром і як потім та сама німка розказала їй, що «німці дізналися про ту нараду» і тому через декілька місяців пізніше розстріляли його й інших керівників української самоуправи Полтави. І вона каже: «Я гадаю, що цим зрадником був Гришко.» Маєте «аргумент»: «я гадаю» (на кавовій гуці, чи що?). І це «гадання» тим більше дивне, що кожному ж впадає в око несклеєність її оповідання, з якого найпростіше було б зробити висновок, що її ж дружба з німецькою дорадницею-донощицею, логічно, й була причиною того, що «німці дізналися про ту нараду». А при цьому само собою напрошується й інше питання: а яким же це чудом уціліла ще й залишилася під советами та стала, як вона каже, «щасливою радянською громадянкою» сама ця «колишня дружина українського націоналіста», учасниця «таємних нарад українських націоналістів» і т. д.? Якою ціною куплено її щастя?..

Але й це логічне питання фактично зайве, коли ми вкажемо на найголовнішу й найочевиднішу фальш усієї цієї історії — фальш, яка просто таки нищівно сама себе викриває, мимоволі виявляючи правду. І тут, як у випадку з «фотодокументом», правда говорить сама за себе, жор-

стоко караючи необачних фальшивників. Справа в тому, що група націоналістів на чолі з бургмістром Борківським, була групою ОУН полк. Мельника. Це підкреслила в своєму «виступі» й його колишня дружина, кажучи: «Борківський був українським націоналістом-мельниківцем». А тим часом, як це відомо всім, я ніколи організаційно до цієї групи не належав і навіть не міг належати, бо вже з осені 1941 р. був організаційно пов'язаний із ОУН Бандери. Кожному, хто знає, які відношення були між цими двома групами націоналістів у той час, відомо, що про участь у якійсь організаційній «таємній нараді» протилежної групи не могло бути й мови. Отже, коли б навіть застосувати засаду, що кожен, хто з учасників тієї наради не був розстріляний (а таких, крім мене, навіть і згідно виступів советських підставних фігур, було ще чотири згаданих ними особи) тим самим мав би, чи міг би, бути зрадником, то й тоді однак до мене це не може бути застосоване, бо я там просто не міг бути! Зрештою, мельниківські керівники, що працювали в той час у Полтаві, як також і справжні учасники всіх можливих мельниківських таємних нарад там у той час (зокрема ті, що їх названо в виступах советських агентів, а вони є на еміграції) можуть повністю ствердити це, що я тут пишу.

Крім того — ще один загальновідомий і спростовуючий советську брехню факт: розстріл групи націоналістів-мельниківців на чолі з Борківським у Полтаві навесні 1942 р., так само, як і розстріл багатьох інших націоналістичних бургмістрів та урядовців у багатьох інших українських містах у той самий час, був зовсім не наслідком якоїсь зради, а лише наслідком відповідного крутого звороту німецької політики в відношенні до націоналістичних українських самоуправ. Де націоналістичні керівники перших піднімецьких міських самоуправ не встигли вчасно перейти в

підпілля й продовжували далі діяти, як націоналісти, легально (що, на жаль, мало місце в Полтаві навесні 1942 р.), там вони були схоплені німцями прямо на їхніх високих посадах і розстріляні (як і сталося з Борківським та іншими). З бандерівцями тоді того не сталося, бо вони в Полтаві почали діяти підпільно відразу.

Отже й тут советські фальшивники самі себе «засипали», звівши нанівець усю свою брехливу будову, бо в поспіху не туди потрапили. Не встигли навіть встановити, з якою ж групою українських націоналістів був я тоді пов'язаний. Кажуть же, що Бог карає брехунів відібранням у них пам'яті. Так сталося і з советськими брехунами. І знову правда говорить сама за себе.

4. Історія повторюється: німецько-советські агенти в своїх незмінних ролях

Та ось приходимо до найголовнішої частини східно-брехлінського фантастичного роману про мене. Це — оповідання німецько-советських агентів про мої «злочини» на службі німецької військової розвідки проти советських «партизанів».

Морально-політичний, та й просто морально-людський, характер таких советських «коронних свідків» проти мене, як колишні гестапівсько-енкаведівські двійники, що тепер уже виступають тільки в своєму чисто енкаведівському вигляді, вже достатньо наświetлив у своїй чудовій статті з цього приводу Багрянний. Залишається тільки уточнити деякі деталі, в світлі яких справжня вимова цієї зворушливої демонстрації німецько-советської гестапівсько-енкаведівської єдності стане ще більше зрозумілою.

В своїй попередній статті «Що й треба було довести»,

я вже писав про те, як в умовах німецької окупації більшовики діяли проти українського народу, а зокрема — проти українських націоналістів руками своєї агентури в німецькому окупаційно-поліційному апараті.

Як відомо, улюбленим способом советсько-німецької агентури було фабрикування для німців матеріалів обвинувачення в... «комунізмі» тих українців, які ще під советами виявили себе національно-свідомими й національно-активними та були за те советами репресовані, але вціліли від знищення. Жертвою такої советсько-німецької диявольської співпраці мав упасти в 1942 р. й автор цих рядків, проти якого вже були зфабриковані для Гестапо відповідні доноси. Врятувала мене тільки та щаслива обставина, що в Полтаві в той час ще були й мали певні позиції та впливи в німецькому військовому командуванні такі тодішні німецькі високі офіцери й великі друзі українців, як проф. Ганс Кох та д-р Оскар Вагнер. Саме завдяки їм я був своєчасно попереджений про небезпеку й утік з Полтави. Але це, звичайно, змусило мене не тільки у власній обороні, а й в обороні інших українців, яким загрожувала та сама небезпека, взятися розплутувати вузли советських протиукраїнських провокацій. Оскільки окупаційно-поліційний апарат був уже безнадійно в руках советських агентів, єдино можливим засобом боротьби була, звичайно, армія, під захист якої я й змушений був віддатися. Саме з того часу невдалого полювання за мною німецько-советських агентів Гестапо й походить їхня сьогоднішня лють на свою недоступну їм тоді жертву. Бож тепер, коли ті агенти вже самі себе явно-славно назвали, ще й хвастаються тим, уже можна сказати прямо, що це ж і є ті самі особи, які тоді, в час мого тимчасового перебування протягом двох місяців у Києві, безуспішно намагались «знешкодити» мене німецькими руками вже як виявленого ними українського націоналіста. Прав-

да, в той час вони були такими стовідсотковими німецькими псами з шовіністично-російським духом, що я був певний, що мав справу просто з російськими україножерами на німецькій службі. Аж тепер ясно, що це було **російсько-советське** україножерство.

В кожному разі, я був у боротьбі проти них у той час. Ми були смертельними ворогами і боротьба між нами «хто кого» йшла справді не на життя, а на смерть. Але боротьба тоді не закінчилась. Вона продовжується й тепер, про що й свідчить логічна поява цих самих осіб сьогодні, вже в ролі советських підставних фігур. І це так природньо й закономірно, як і те, що й я також — як був, так і є та й буду до кінця днів своїх боротися проти них і системи, що їх породила й урухомлює.

Отже, те, що советська розвідчо-пропагандивна служба мусіла в боротьбі проти мене опертися саме на таку свою силу, як її колишні агенти-гестапівці, є самозрозумілою річчю, яка не потребує дальшого розписування на цю тему. Вони можуть тепер вигадувати й наговорювати на мене все, що тільки буде потрібно їхнім господарям. Ніякі спростовання їхніх диких заяв не потрібні, бо спростуванням їх є вже сам факт **хто** це говорить і **коли**, при якій нагоді та **для якої цілі** це робить.

Єдине, що хіба варто задля самого курйозу тут підмітити, це те, як незграбно, й знову ж таки самих себе викриваючи, намагаються советські фальшивники відвести увагу своїх можливих читачів, чи слухачів, від того очевидного й незаперечного факту, що виставили вони проти мене нікого іншого, тільки своїх же власних агентів ще з часів їхньої спільної з німцями протиукраїнської боротьби. Щоб завуалювати цей факт, в уста цих агентів вкладено стандартні фрази про те, що вони, мовляв, перейшовши потім на советський бік, покаялися в своїх німецьких гріхах і були

за те навіть покарані советською владою, але пізніше, вже недавно, були «амнестовані» й стали «щасливими советськими громадянами й патріотами». І, як такі, вони, мовляв, недавно «випадково побачили й прочитали» мою «підлу брошуру» і тепер «висловлюють своє обурення» і т. п.

Виходило б, що, згідно їхніх «оповідань», картина мала б виглядати приблизно так: моя брошура розповсюджується (продається, мабуть, у кіосках) масовим тиражем скрізь в УССР; і от ішов собі вулицею недавно такий собі щойно звільнений за амністією в'язень, що відбув десяток років каторги за те, що під час війни був агентом німецької розвідки й Гестапо; ішов і випадково забачив у кіоску мою брошуру (До речі, агент Гариґін так дослівно в своєму «виступі» й говорить: «Минуло чимало років, і ось мені на очі потрапляє написана Гришком брошурка»...); купив, прочитав і кров йому закипіла «священним обуренням»: та як він, сякий-такий, смів! Та я ж йому!.. І відразу ж побіг на станцію, купив квиток до Берліну, з'явився там до відповідного комітету й зголосився виступити з викриттям автора тієї брошури... Це ж саме й так само «випадково» в цей же самий час трапилося й ще з двома такими ж самими недавно звільненими за амністією колишніми німецькими агентами. І «випадково» сталося так, що всі вони в один день з'їхалися до Берліну, де вже з таким же самим «священним обуренням» чекали на свою чергу виконати свій патріотичний обов'язок советських громадян дві «колишні дружини українських націоналістів» і два колишні німецькі коляборанти й советські агенти з Полтави, і т. д. і т. п.

Отаку казочку-небелічку для дітей молодшого віку ось уже цілих півроку розказує своїм слухачам радіо східньо-брехлінського комітету і розписує його ж нікчемна рептилька. І невже автори всієї цієї галабурди.

будучи все ж таки дорослими людьми, справді уявляють собі, що хтось із нормальною головою на плечах може все це серйозно слухати?

Та ж кожному відомо, що брошуру, подібну до моєї, в УССР може вільно читати тільки відповідний начальник відповідного відділу советської таємної служби безпеки, і тільки з його ініціативи, та й то з благословення відповідного вищого начальства, може бути організована така кампанія проти мене, як оце її там організовано. Яким же чудом, питається, в ту кампанію потрапили в ролі активних учасників такі особи, як колишні німецькі агенти й колаборанти? Тільки двома шляхами: або ж вони вже були службовцями відповідного відділу советської служби безпеки, або ж вони були тим відповідним відділом негайно ж «мобілізовані» й урухомлені. І в одному і в другому випадку вони або ж уже були советськими агентами, або ж стали ними в порядку негайної мобілізації. Залишається тільки встановити, хто з них належить до першої категорії, а хто до другої.

Отже, повторюємо ще раз — маємо справу з агентами й підставними фігурами, які говорять тільки те й тільки так, що і як наказано їм говорити. То що ж там іще в їхньому говоренні спростовувати, коли сам цей факт уже є найкращим спростуванням їхніх небилиць!

5. Ще деякі курйози й недоречності, що демаскують фальшивників

Багато, дуже багато є ще й інших самовикривальних протиріч та й звичайних курйозів у цілій тій писанині та патяканині советської пропаганди проти мене в зв'язку з моєю брошурою. Наводити всіх їх тут для ілюстрації того, як правда говорить сама за себе

навіть і крізь хитре плетиво брехні, значило б розбрати майже кожне сказане чи написане ними речення. Та все ж варто зупинитися коротко бодай на деяких окремих характеристичних деталях.

Ось у «виступі» моєї колишньої дружини, як також і в «виступі» німецько-советського агента Гаригіна (до речі — всі «виступи» написані однією рукою, однаковою для всіх мовою стандартної советської пропаганди) повторюється й спеціально підкреслюється фраза про те, що під час евакуації з Києва восени 1943 р. мені для переїзду «була надана есесівська машина... А гітлерівці абикому автотранспорту не надавали...» Але відразу ж після цього устами моєї колишньої дружини оповідається такий характеристичний епізод нашої евакуаційної епопеї: «Через деякий час ми опинилися в Познані в таборі, де жили тисячі радянських людей, вигнаних окупантами з різних місць. Минуло кілька днів і Гришко якимсь чином добився, щоб нас перевели до іншого табору. Тут... люди жили без варти.» Питається: а яким же це чудом, евакуюючись «спеціально наданою» мені німецькою «есесівською машиною», потрапив я в звичайнісінький остарбайтерівський табір для «радянських людей, вигнаних окупантами», де люди жили під вартою? Чому це аж потім треба було мені «якимсь чином» вириватися з того табору, коли ж, маючи привілей евакуації «спеціально наданою есесівською машиною» можна ж було б вільно їхати куди завгодно! Ось так крізь словесну облуду стандартної брехні раптом прорвався кусень звичайної життєвої правди. Бож насправді було так, що евакувався я німцями так, як і всі інші «тисячі вигнаних радянських людей», і потрапив також туди, куди потрапляли й усі інші, а вирвався звідти й вирвав родину (після захворіння сина скарлятиною) також таким чином, як це робили тоді й інші «тисячі вигнаних радянських людей»: зголосившись добровільно до боротьби

з наступаючими більшовиками в лавах спеціальних добровільних антибільшовицьких формувань по німецькій стороні. А як же могло бути інакше? В мене ж був тільки один вибір: якщо вже гинути, то тільки в боротьбі проти того ворога, перемога якого означала для мене смерть. І я кинувся в вир боротьби, навіть і не вагаючись з цього приводу. Те, що зробив би я й тепер знову, якби опинився в тому самому становищі!..

Але в своєму фантастичному нагромадженні несамовитих брехень советські фальшивники не обмежились самим тільки вимальовуванням мене в вигляді «німецького вислужника». Знаючи, що серед українців ненависть до советського вислужництва ще більша, ніж до вислужництва німецького, вони не завагалися й перед тим, щоб очорнити мене також і натяками на мое колишнє підсоветське пристосуванство. Для цього спеціально підкреслено те, що підкреслюють у ворожій кампанії проти мене й деякі емігрантські мої вороги, а саме — факт, що в своїй ранній молодості, в час трирічного перебування під карою «умовного ув'язнення» після засуду мене ГПУ в зв'язку з справою СВУ-СУМ, я розпучливо пробував застосувати свої літературні здібності на шляху до свого втримання на поверхні підсоветського життя, і в юнацькому віці (між 16—18 рр.) написав книжку типових підсоветських повістей «Стик», яку й видано було тоді в УССР (вийшла друком напровесні 1933 р., але написана в рр. 1931—1932; див. журнал «Молодняк» ч. 8 за серпень 1931 р.). Цей факт, до речі, також належить не до тих, якими я мав би соромитись, а до тих, якими можна гордитися. Бо з чисто літературного боку для мене, як тоді ще неповнолітнього автора, це було не абияке професійне досягнення.

Та ходить не про сам цей факт, а про те, як, навіть експлуатуючи й цей факт для своїх цілей, советська пропагандна сама викриває фальшивість інсценізовано-

го нею «виступу» моєї колишньої дружини. Справа в тому, що в її уста вкладено (вірніше — за неї написано й під її ім'ям пущено в обіг) такі слова про мене: «Він читав мені свої книжки» «Така путь « та »Стик», у яких він змальовував трудовий ентузіазм радянських людей...» і т. п. В цій фразі прошу звернути увагу на слово «книжки» й дві назви тих «книжок», з чого виходило б, що в УССР було видано не одну, а дві мої книжки. Курйоз цієї заяви полягає в тому, що згадані назви моїх, нібито, двох «книжок» — це насправді назви лише двох творів однієї книжки під загальною назвою «Стик» (див. рецензію на неї в журналі «За марксо-ленінську критику», ч. 10 за жовтень 1933 р.). Яке це має значення? А таке, що неможна собі уявити, щоб така родинно-близька мені особа, як колишня дружина, яка мусіла ж ту мою книжку бачити й читати (а ще тим більше, коли я, як сказано її устами, «читав їй» свої твори сам), щоб вона не знала про те, що то ж була одна книжка, а не дві. Сплутати назви двох творів однієї книжки з уявою про дві книжки могла тільки якась цілком чужа людина, яка просто ніколи тієї книжки в вічі не бачила, а тільки тепер десь щось про те краєчком вуха почула. Значить?.. Значить те, що називається «виступом» моєї колишньої дружини в советській пресі й радіо — це насправді зовсім не її виступ, а когось іншого, що лише вживає її ім'я. Хтось пише (а може й читає) за неї і не вмє навіть переказати правильно загальновідомі факти, перебріхуючи їх навіть у таких простих наочних деталях. Так знову помстилася на фальшивниках їхня брехня. Правда й тут говорить сама за себе, викриваючи незграбних підтасовувачів фактів. Маленька деталь, але ж яка промовиста для виявлення брудної кухні советського фальшивництва!

6. Хто має голову — хай думас

Раніше вже було вказано в цій статті, якого маху дали советські провокатори, з поспіху потрапивши пальцем у небо, коли в своїй спробі наставити проти мене моїх колишніх друзів-націоналістів зробили мене колишнім «мельниківцем». А тепер варто зупинитися ще на одному моменті тієї ж диявольської спроби, як також на самій цій спробі взагалі.

Раптом чомусь, забувши про те, що вже перед тим було вкладено в уста двох інших агентів із Полтави про мою там активність у націоналістичній організації, східньо-брехлінські режисери вклали в уста свого агента Гаригіна таке: «У Львові 1944 р. німці наказали нам вдавати з себе завзятих націоналістів: мені — польського, а Гришкові — українського. Згодом для шпигунсько-провокативних цілей німці наказали мені ввійти до польської націоналістичної організації АК, а Гришкові — до місцевої організації українських націоналістів...». Чуєте? Щойно в 1944 р. у Львові за наказом німців я почав «вдавати з себе українського націоналіста», а потім, за тим же наказом, нарешті вступив до ОУН. Але ж чекайте... Згідно «виступу» агента Гука, я ще в грудні 1941 р. не тільки брав участь у «таємній нараді українських націоналістів», але ще й відігравав серед них не абияку організаційну роллю, бож виступав на нараді майже як керівник, про що в «виступі» згаданого агента сказано дослівно так: «Гришко заявив, що треба посилити пропаганду, брати на облік співчуваючих осіб, враховувати ступінь їхньої активності й інформувати про це його.» Значить, виходило б з того, що ще три роки перед тим, як «німці наказали Гришкові вдавати з себе українського націоналіста і вступити до організації», він уже не тільки «вдавав із себе націоналіста», але вже й був в організації. Чого б же це раптом аж у Львові в 1944 р. (де я,

між іншим, був усього два тижні переїздом далі на захід під час евакуації) мені треба було «вдавати з себе» того, ким я вже був перед тим? Та ж відомо, що ОУН завжди, а в той час особливо, була надзвичайно розвиненою й конспіративно досконалою організацією, що мала особливо скрупульозний контроль осіб із Наддніпрянщини, не допускаючи до себе близько нікого, хто перед тим не був уже докладно й наділі вивчений і навіть вишколений їхніми людьми, що діяли на Наддніпрянщині, а в 1944 р. в більшості були вже у Львові. Як би ж це Гришкові вдалося раптом «на наказ німців» відразу ж «вступити в організацію»? А де ж тоді поділися ті підозріння, що їх так старанно вифантазовували щодо моєї діяльності в Полтаві тамтешні советські агенти? Ні, щось це все ніяк купи не тримається і брехня сама себе викриває.

Звичайно, задум советської провокативної пропаганди тут був такий ясний, що кожному, хто має голову, зразу ж зрозуміло, про що ходить ворогові: кинути, бодай заднім числом, у середовище українських націоналістів зерно підозри супроти особи, що колись була серед них, щоб у такий спосіб нацькувати на нього емігрантське безголов'я й мобілізувати його та потім експлуатувати його в советських цілях. Але ж зроблено це (знову ж таки, мабуть, через поспіх) так незугарно, що фактично зведено цей задум відразу ж на ніщо. Бож коли вже названо місто й час згодного вступу Гришка в ОУН «за наказом німців», то ж треба знати, що ОУН така організація, що дуже швидко й легко може встановити, чи взагалі мав місце якийсь контакт Гришка з організацією в тому місті в той час. Люди ж обох ОУН, що знали й мали справи з Гришком, є майже всі на еміграції і вони чудово знають, що якраз у Львові в 1944 р. ніякого контакту з організацією я не мав, бо на тому терені був випадково й дуже коротко. Зрештою, якби хоч якась маленька дріб-

ничка в моєму націоналістичному минулому часів війни мала в собі щось таке, що б могла дати привід моїм колишнім співпартійцям для накинення на мене якоїсь тіні, то після того, як я вже десять років тому з ними порвав стосунки, ще й опинився в становищі заперклого атакованого ними противника, вони б уже напевно те належно використали. Але все таки вони ще так низько не впали, щоб на те піти. Принаймні досі на те не йшли. І ось щойно тепер дошкулений мною наш спільний ворог раптом простягає їм таку зброю проти мене. Чи не феноменальна своєю дияволистичністю картина?

І тут треба з усім притиском підкреслити надзвичайно важливий момент в усій цій справі, — важливий не для мене особисто, а для цілої нашої політичної еміграції взагалі.

Здається, ще ніколи в своїх пропагандивно-диверсійних кампаніях проти української еміграції советська розвідно-пропагандивна служба не оголювала так одверто своєї підступної стратегії й тактики в відношенні до окремих явищ нашого еміграційного життя, як це вона ось тепер робить у моєму випадку. Робиться далекойдуча спроба капіталізувати для советських цілей ту атмосферу войовничої ненависти й злоби, яку ось уже роками під ширмою боротьби проти фіктивних «ізмів» створюється різними темними типами з участю, на жаль, і людей із націоналістичного табору, навколо мене та навколо цілого того політичного середовища, яке я собою репрезентую. Для цього тепер і простягає моїм ненависникам советська рука свою отруйну зброю, в надії, що вони пустять її в хід, викінчуючи тим морально, а може й фізично, не тільки одну, але обидві сторони.

Певно, що цей ворожий замір настільки очевидний, що тільки хтось дійсно безголовий, поминаючи замаскованих під українських емігрантів советських аген-

тів, може кинутися на таку згубну приманку. Та біда в тому, що безголов'я серед нас якраз і є найнадійнішим союзником нашого ворога. Щождо моїх колишніх друзів, а тепер противників — націоналістів, то від них ворог сподівається принаймні одного: нейтрального мовчання. Оскільки ворогові йдеться лише про очорнення небезпечної йому особи бодай хоч спрепарованою вуличною чуткою, то й за саме мовчання тих, хто міг би це заперечити, вони будуть дуже вдячні.

Але зброя ворога двосічна. Вона розрахована на удар одночасно на два боки. І та отруйна приманка, яка закладена в ній для можливих «соратників» ворога в невисницькому поході проти однієї з намічених ворогом цілей, є вбивчою для них уже тепер, у такому вигляді, як вона є. Ось, наприклад, одна важлива деталь, яку необачно оголили советські фальшивники, намагаючись за всяку ціну вималювати мене в потрібні їм кольори безпринципного, «за марки проданого» німцям «гітлерівського вислужника». В уста моєї колишньої дружини, в доказ, мовляв, мого «гітлерівського» минулого, вкладено такі слова: «На квартирі Галини В'юн (сестри) і вдома він де далі частіше зустрічався з якимись підозрілими людьми. Це були вихідці з Галичини Петро Чорний, Роман Чайківський... В Києві він продовжував зустрічатися з людьми, які активно співробітничали з гітлерівцями — «Василем», Петром Чорним та іншими...» Щоб було зрозуміло, про що тут ходить, мушу зазначити, що всі ці «підозрілі люди», а зокрема «Петро Чорний» і «Василь» — це псевда відомих ОУН підпільників-націоналістів із Галичини, що жили й діяли нелегально, переховуючись від німців, які полювали за ними і від яких їм, у разі викриття, загрожувала вірна смерть. ОУНівцям, що мали відношення до т. зв. «похідних груп ОУН» на Наддніпрянщині, ті особи добре знані, отже й відомо, що то були за «активні співробітники гітлерівців», як

також відомо й те, що значило мое співробітництво з ними в той час.

З цієї вимовної деталі видно кожному чітко, що саме мають на увазі советчики, репетуючи тепер про мою «активну співпрацю з гітлерівцями». Вони мають на увазі якраз мою співпрацю з такими «підозрілими людьми», як «Петро Чорний», «Василь» та інші націоналістичні діячі протинімецького й протисовєтського підпілля. І якщо хтось тепер із того табору на еміграції хотів би в ім'я ненависти до мене мовчки підткнути советським гадючим наклепам, то він мусітиме цим самим акцентувати й окреслення діяльності українських націоналістів у протинімецькому підпіллі як також «співпрацю з гітлерівцями». Іншого вибору немає. Зрештою, хіба ж випадково, що в своїй передовиці «За перевернення» відразу ж після мене переходить до таких самих обвинувачень в «агентурній службі» проти Я. Стецька, а потім вичисляє, як «агентів» вперемішку з Багряним і Ливицьким також Бандеру, Мельника й Бульбу?.. Чи цим знову ж таки не говорить сама за себе правда про те, як воно в дійсності було з тією «співпрацею з гітлерівцями», що насправді ж була нічим іншим, як тільки українською визвольною боротьбою в неймовірно складних історичних обставинах!

Та все це, повторюємо, ясно лише для людей з головами на плечах. Але ворог розраховує на емігрантське безголов'я. То ж тим більша відповідальність падає на голови людей із усіх наших політичних таборів на еміграції. Це відноситься не тільки до націоналістів, а до всіх, і до табору автора цих рядків у рівній мірі. Хто має голову — хай думає. Ворожа робота серед нас і проти нас усіх дає вже аж занадто багато підстав до якнайповажнішої задуми. Одним із прикладів ворожого підступу проти всіх нас є й показова акція ворога в моему випадку. Головам, здібним думати, тут нічого

не треба й роз'яснювати. Ворог сам досить ясно себе виявив.

7. Те, що видно кожному простим оком

Чи не найбільш наочно-переконливо для всіх і вбивчо для самого ворога промовляє правда сама за себе з того останнього й, сказати б, «вирішального» для загального звучання всіх ворожих наклепів висновку, що його зробила в своїй скаженій кампанії проти мене советська розвідно-пропагандивна служба. Цей висновок зводиться до такої формули, що нею в присвяченій мені передовиці «За перевернення» кінчається перелік усіх моїх гріхів супроти «радянського народу й батьківщини»: «А фактично В. Гришко, — пишеться в тій передовиці, — агент-провокатор гітлерівського абвера в минулому й американської розвідки — в сучасному.»

Отже ясно й безапеляційно поставлено «і» з крапкою між двома рівнорядними советськими твердженнями: що я, мовляв, такий самий «агент американської розвідки», як був «агентом німецької розвідки». Знаменито! Краще «зарізати» свою ж власну дурну пропаганду советчики ледве чи могли б. Бож, люди добрі, дивіться, що виходить...

Припустимо, що знайдуться такі, яким східньо-брєхлінська стобреха й справді дасть якусь поживу для фантазій про мене, як німецького «агента-провокатора» в минулому. Адже спекулювати на тему того, що було, чи могло бути, «десь колись» із кимсь у минулому — справа загалом легка. Не даром же советчики чекали аж понад півтора десятка років, протягом яких я був також активним у протисовєтській роботі на еміграції, щоб виступити з своїми наклепами аж тепер, коли вже можна говорити про далеке минуле, а не про свіже сучасне, та ще й тоді, коли сучасники й

співучасники моєї минулої діяльності стали моїми противниками. Піди, як то кажуть, перевір і доведи, що ти не верблюд!.. Але от щодо сучасности, то вона ж уся на очах людей зараз і тут уже пускати туман не так легко.

Сучасність же виглядає так, що всім навколо мене, як українцям, так і американцям, видно ж безпосередньо й простим оком, що я не тільки ніякий «американський агент», а ще й навпаки: фактично, на привеликий мій жаль і нещастя, я навіть... жертва «американської розвідки». Так. Мені прикро про це говорити, як також, думаю, прикро буде це ствердити й відповідним американським чинникам (бо це жахливе трагічне непорозуміння), але факт є фактом, що саме в зв'язку з провокативним шумом навколо моєї брошури й появою на обрії подій моєї колишньої дружини, існування якої я свідомо з відомих причин досі приховував, а також завдяки злобним доносам-наклепам на мене моїх безголових «суддів» за... «націонал-комунізм», я опинився в Америці в стані своєрідно «репресованого» й поважно зруйнованого в своєму американському житті. Це речі, які чудово відомі й наочно видні всім навколо мене — як друзям, так і недругам.

Та й хіба тільки це? Ось, наприклад, советська стобреха твердить, що свою брошуру я написав «за зайву сотню доларів», тобто, виходило б, на замовлення американської пропаганди. А тим часом, нехай цей ганебний факт буде відомий всім, не то що «Голос Америки» українською мовою, а й радіо Американського Комітету «Визволення» (що, ніби, для тієї цілі й існує) відмовились передати зміст моєї протисоветської брошури на той бік залізної заслони, бо брошура, мовляв, занадто «протиросійська». Отже, не то що про американські «долари», а навіть і про американське співчуття в випадку з моєю брошурою немає мови. Бо й взагалі, як загально відомо, я був завжди і є й тепер

у гострій опозиції до офіційної **проросійської** американської політики. В свій час я гостро критикував цю політику в своїх статтях в українській пресі (наприклад, «Мовчання Америки», «Вершник без голови» та багато інших). Можливо, що саме від того й походять мої ускладнення в американському житті, бо ж російські сили таки дуже сильні в Америці. Як вільний американський громадянин вільно про це й заявляю.

Отакий я «американський агент у сучасному». Таким же я був і в своєму відношенні до німців, навіть і тоді, коли силою обставин мусів разом з ними боротися проти свого найлютішого ворога. Скажу прямо: тепер би я вже не силою обставин, а щиро й послідовно, боровся б з американцями, як також американець, проти того ж самого ворога, якби ця прекрасна вільна країна та мала волю до тієї боротьби. Та, на жаль, мушу боротися за саме існування в цій країні.

В кожному разі — советське виставляння мене в вигляді «американського агента» на тлі незаперечних і можливих для перевірення кожному фактів дійсности, яка те все спростовує, заперечує й зводить нанівець всі советські наклепи на мене також і щодо мого минулого в піднімецькі часи. Так і тут правда промовила сама за себе простою логікою зіставлених речей.

8. Про що, власне, ходить?

Нарешті, вершком усієї самовикривальної патяканини остаточно забріханих гавкунів советської розвідчо-пропагандивної служби є те, як вони самі ж себе «припечатали» своїм виговорюванням тієї **головної цілі**, задля якої вони підняли всю цю свистопляску навколо мене.

Те, про що ворогові, власне, ходить, так і випирає з усього того, що говорять советські підставні фігури. Поперше — це намагання за всяку ціну вмовити людей,

що читали, чи читатимуть мою брошуру, щоб вони мені «не вірили». А подруге — за всяку ціну примусити мене мовчати, тероризуючи мене своєю «страшною помстою» за моє немовчання. Саме ці дві конкретні цілі всіляко наголошено в «виступах» советських агентів. Так, наприклад, «виступ» уже згаданого енкаведівського Квазімодо з Полтави в «За перевернення» так і озаголовлено: «Не вірте негідникові!», де він говорить: «Не можу не висловити свого обурення діяльністю цього фашистського поплічника... Тепер, коли через 18 років я почув, що цей фашистський поспіака продовжує закордоном вести антирадянську пропаганду серед наших співвітчизників, мені хочеться сказати їм: не вірте негідникові, який продовжує провокаторську діяльність з метою вербування шпигунів!» Дійсно — «священне обурення». І яке ж жалюгідно-огидне видовище зачепленого за живе ворога, що в безсилій люті не має нічого іншого в відповідь, крім істеричної лайки з криком «не вірте!». Так ніби вірять чи не вірять на саме прохання чи наказ, коли в когось нема чого сказати, щоб йому повірили...

А ось ще один виступ ще одного советського агента ще з німецьких часів. Це — хитрий малорос Семененко, що за німців також крутився навколо редакції «Голосу Полтавщини», а потім відразу ж із приходом большевиків виявив себе, як один із тих, кого вони залишили були для своєї роботи під німецькою владою. Цьому вкладено тепер в уста такі знаменні слова: «Зараз Гришко паплюжить Радянську Україну. Що ж вам треба, пане Гришко?.. Ви хоч би мовчанням спокутували свої злочини перед народом!». Ось воно що! Цим сказано все. В цьому, як то кажуть, і віз і перевіз усієї советської зловонної кампанії проти мене. Їм ходило й ідеться про головне: щоб я мовчав. За мовчання вони навіть простили б мені всі мої «злочини» проти них, бо ж мовчання було б для них достатньою

«спокутою» моїх «гріхів» перед ними. А от моє небажання мовчати, моє активне поборювання їх словом правди — це вже такий гріх, якого вони мені ніколи не простять.

І тут мушу згадати ще один багатомовний момент, який проливає яскраве світло на характер і ціль теперішньої советської кампанії. Як відомо всім моїм читачам і прихильникам, з 1955-го до 1958-го року, знеохочений безнадійним самопоїданням серед української еміграції й морально вражений атмосферою типово-советської «бдітельності», яку створили в українському житті на еміграції маніяки-невігласи й ворожі провокатори під ширмою т. зв. «антихвильовизму», я був надовго замовчав, маючи намір відійти від будь-якої участі в емігрантській діяльності. І от саме тоді раптом... прийшов лист із УРСР від моєї колишньої дружини, з якою я розлучився в 1944 р. Лист чисто рідинно-сентиментальний, без ніяких натяків на заманювання додому, але не тяжко було здогадатися, що писала вона не з своєї ініціативи, а перебуваючи в руках советських людоловів. Знаючи це, я не відповідав від себе нічого. Але через деякий час знову прийшов лист ще й з фотокарткою з дитей. З усього було видно, що советський павук намагається виснувати якусь павутину між собою і мною, щоб потім мати можливість якось до мене присосатися. Тоді ж «чомусь» прийшла на моє ім'я й відома брошура Смолича з відомою запискою-закликом «відгукнутися». Цього вже було для мене забагато. Я зрозумів, що моє мовчання й мій стан розчарування в емігрантському політичному житті зінтерпретовано ворогом так, що в цьому шукається нагоди для ворожої спроби заманити мене в советський ятер спокусою «прощення» мені всього за «спокуту мовчанням». Тоді то я з великим моральним піднесенням написав свою брошуру-відповідь і взагалі почав знову писати. Мовчання скінчилося. Раптом обір-

валосся й «листування» дружини, а почалася та шалена кампанія проти мене, яка продовжується й зараз. І в цій кампанії з боку ворога виставлено й мою колишню дружину. І, між іншим, у її «виступі» є таке місце: «Я намагалася встановити зв'язок із своїм чоловіком. Але Гришко не побажав відповідати на мої листи, не захотів написати кілька слів своїм дітям. Зате він охоче пише мерзенні наклепи на свою Батьківщину, про яку нібито так бідкається.»

В цих словах, звичайно ж не її, а тих, хто її ім'ям те написав, знову ж таки висловлено ніщо інше, тільки безсилу лють ворога, докраю розгніваного тим, що йому не вдалося мене обплутати і що я так прикро «розчарував» його своїм активним виступом проти нього. І тепер він уже від спроб купити мое мовчання перейшов до спроб убити мое говорення. Убити звучання тієї правди, яку я висловив. Убити отрутою своєї гадючої брехні. Убити моральним тероризуванням мене й моральним розпинанням мене перед тими, чію правду я висловив.

Але даремно ворог думає, що цим він залякає чи зламає мене й таки примусить мовчати. Ні! Тут я можу сказати словами Толстого в час його відомого протесту проти російського реакційного терору в свій час:

Не можу мовчати!

Більше того: я не смію мовчати! Я — маленька частина свого сторозтерзаного народу і його правдоносної еміграції — виконую наказ свого сумління, наказ своїх замучених батьків і мучених братів та сестер: говорити за них усіх нашу святу правду. То ж тепер, коли я стою на полі бою з ворогом, я — хоч який слабкий, як маленька людська одиниця супроти такої колосальної потуги, як советська імперія брехні і зла, почую себе сильнішим ніж будь-коли, і щасливим, що

мені вдалося таки дошкулити влучним ударом у найслабше місце ворога. А головне — я ж не самотній у цьому змаганні правди з брехнею і злом. Саме тепер, коли ворог заповзявся мене морально, а може й фізично, знищити, розраховуючи на те, що йому вдалося наставити проти мене інших українських емігрантів-антикомуністів та українських націоналістів, я дістаю сотні листів і листівок із усіх кінців світу і від людей, що з ними я досі особисто не знався, з такими зворушливими висловами солідарності, що вони не в тисячу, а в мільйон разів переважають ту гіркоту, якої завдають мені чорні ворожі наклепи. Ось, для прикладу, один із таких листів від цілої великої групи незнаних мені особисто українців, які, взявши за мотго до свого листа слова поета «за всіх скажу, за всіх переболію», пишуть:

«Прийміть від нас вияв нашої солідарності з Вами і вдячності Вам за те, що Ви так блискуче за всіх нас говорите. Неприємності, що Ви їх зазнаєте від «землячків», які разом з ворогом намагаються змусити Вас замовчати, вважаємо переходовими. Віremo, що правда таки переможе і наклепники будуть засуджені. Дай Вам Боже міцного здоров'я і сили. Ви ж не тільки за нас усіх говорите, а й болієте...»

Цього самого досить для того, щоб почувати себе справді міцним і сильним у боротьбі проти ворога — сильним силою нашої спільної правди, яка таки переможе!

„Дискусія“ 3... міліціонером (ПО Т-СКРИПТУМ)

Вже коли моя відповідь советським фальшивникам була віддана до друку, мені стало відомо, що з'явився ще один фантастичний «твір» про мене виробництва східньо-брехлінського комітету, підписаний відомим «лауреатом сталінської премії» в УССР — Вадимом Собком. Тому, що цей «твір» я дістав аж оце щойно тепер, мушу до своєї відповіді додати ще пару слів, бо не збираюся більше на советський котячий концерт з приводу мене відгукуватися.

Що советській розвідно-пропагандивній службі довелося викликати на підмогу Смоличеві ще одну свою тяжку гармату — в цьому, звичайно, нема нічого дивного. Собко ж, як відомо, в українській підсоветській літературі з деякого часу став другим після Смолича фахівцем від писання пригидницьких романів, отже — кому ж, як не йому, й доручити ролю підручного при головному східньо-брехлінському майстрові фантастично-пригидницького жанру.

Та проте своє завдання цей підручний виконав так по-партацькому, що фактично зробив своїм господарям «ведмежу прислугу» в дусі відомої приказки: «Загадай дурневі молитися, то він і лоб проб'є». Властиво ж, він зробив усе просто так, як той підбрехач у ві-

домому гумористичному оповіданні Квітки-Основ'яненка «Підбрехач». Пам'ятаєте? Будучи навченим, що він мусить перебільшувати кожную брехню свата, він так перестарався, що коли той мусів сказати, що жених трохи кривенький, то він добалакався аж до того, що зробив з жениха просто безногого каліку і тим угробив сватання. Приблизно так зробив і цей підбрехач. Мабуть і не прочитавши як слід того, що вже перед тим говорили його колеги-співбрехуни, він узявся подвоювати й потроювати кожную їхню брехню, не оглядаючись на те, чи зійдуться ж кінці з кінцями. А кінці якраз і не зійшлися.

Так, наприклад, у головному брехлінському твориві про мене, щоб зробити з мене «зрадника» навіть супроти своєї власної родини, говориться устами моєї колишньої дружини, що я, мовляв, завіз її з дітьми в Німеччину (ще й «спеціально наданою есесівською машиною») і там, уже аж у 1945 р., вона, мовляв, «дізналася, що Гришко покинув мене напризволяще» і тому після того «повернулася додому». Те, що є від правди в тих словах, полягає тільки в тому, що я, власне, будучи до кінця вірним родині, тягав її з великою жертовністю заради неї через усі свої евакуаційні мандри аж до кінця зійни. І саме для того, щоб рятувати дружину й дітей від загибелі в німецьких таборах, мусів я й шукати захисту у війську. І лише катастрофальний фінал війни, що застав мене, за словами колишньої дружини — «там, де вирішувалося, хто переможе», був причиною того, що її, вже беззахистну, схопили разом із дітьми перші ж советські людолови-«репатріатори» в Німеччині 1945 р. Але не в міру ревний підбрехач, зігнорувачи навіть оповідання виставленої його ж установою колишньої дружини, створив цілком протилежну «версію» цієї історії, пишучи таке: «Коли радянська армія почала наступ на Київ, Гриш-

кові довелось тікати. Не довго думаючи, він залишає напризволяще свою дружину з дітьми і тікає в невідомому напрямку». Здорово! Дійсно випалив «не довго думаючи» і розлучив мене з родиною ще вдома. Забув бідолаха й про ту «спеціально надану есесівську машину», яку так старанно вифантазовували його попередники-співбрехуни. Підвів колеґ. І що ж тепер мають думати ті, що з одного й того ж джерела чують такі дві протилежні «версії» советської брехні? Вже й одній брехні не йнялося віри, а двом то вже ніхто не зможе повірити, хоч би й хотів.

А далі в ліс — ще більше дрів. Коли в першій «версії» устами советсько-німецьких агентів лише «наводилося тінь на плетінь» самими здогадами («я гадаю і т. п.) про те, що Гришко, мовляв, міг бути також «зрадником навіть своїх однодумців-націоналістів», то підбрехач із цього зробив уже цілу казку про те, що, мовляв, «німецький командант Полтави фон-Брадовські особисто дав своєму надійному й перевіреному служачі Гришкові завдання»... «знищити всіх гамузом» націоналістів у Полтаві. І «всю цю операцію він провів блискуче». Одним словом — ще трохи, і вже дійде до того, що Гришко, власне, сам і був німецьким командантом Полтави. Чого б же було цього зразу й не сказати? Брехати, то вже брехати, бо ж однак і так ніхто не повірить (а зокрема — «знищені Гришком» націоналісти з Полтави, які майже «всі гамузом» перебувають на еміґрації)!

Справді, підбрехач так перебрав міру в роздмухуванні брехні, що зробив її неможливою до сприйняття навіть моїми ворогами на еміґрації. Взяти хоча б ще один приклад із того, як він довів до абсурду брехні своїх колеґ-співбрехунів, звівши їх на ніщо. «Не довго думаючи», він, напр., твердить, що, мовляв, ще в Полтаві на початку 1942 р. «націоналісти відійшли від нього», а в Києві то вже зовсім «Гришка близько до

себе не підпускали». Цебто, мовляв, мали супроти нього якісь «підозріння». Але ж це якраз щось зовсім протилежне до того, що перед тим говорили й писали так старанно видресовані советські підставні фігури. Вони ж говорили навпаки: мовляв, у Полтаві він увесь час був у товаристві таких «підозрілих людей», як «вихідець із Галичини запеклий націоналіст Петро Чорний та інші», а в Києві він також «продовжував зустрічатися з Петром Чорним, »Василем« та іншими». А далі в 1944 р. у Львові «вступив до місцевої організації українських націоналістів». Тобто — навіть і згідно «свідчень» тих фігур виходить, що націоналісти не тільки весь час були дуже близькими з Гришком, але й чим далі ставали все ближчими і, не вагаючись і хвилики, відразу ж не то що «підпустили», а з обіймами «впустили» його в свою організацію в самому її центрі. Де ж тоді раптом поділися всі «підозріння», якщо вони взагалі колинебудь були? І чому ж тоді Гришко потім опинився аж у самому керівному центрі націоналістичної організації? Знову кінці з кінцями не сходяться і брехня купи не держиться.

А взагалі ж цікаво ось що: Собко ж, як відомо, не був в Україні під німецькою окупацією ні одного дня. Отже — що ж він може про мене за ті часи сказати? Нічого іншого, крім повторити по-писаному те, що йому підсунуть. І вже самим цим вартість його виступу проти мене дорівнює нулеві. Але ж він не зумів навіть завчити й готового написаного, не прочитавши як слід даного йому «конспекту». Натомість він був досить близьким зі мною в 30-х роках у Харкові, на ХТЗ, в університеті і в молодечих літературних колах. Проте він чомусь «замняв» це все лише кількома нічого не вартими фразами на зразок того, що, мовляв, «він відзначився аморальністю в стосунках з дівчатами» (?) і т. п. Більше того, все це він збуває такою дивною фразою, як напр.: «перед тим він прой-

шов досить шаблонний життєвий шлях». Шаблонний? Якщо два тюремні ув'язнення й переслідування за те, що народився не від такого батька, як треба було владі, це «шаблонний шлях життя», то це тільки стверджує те, що я писав у своїй брошурі й говорив та говорю в один голос із усією українською еміграцією: тюрми й переслідування — ось що, а не вимушене советською пропагандою «щастя», є звичайним («шаблонним») життєвим шляхом більшості українського народу під советською терористичною владою. «Що й треба було довести»!..

Правда, в підсоветській біографії автора цих рядків був і такий нешаблонний факт, як уже згадуваний мною факт написання й видання в УССР книжки, яка відкривала мені ще в ранньому юнацтві таку саму (якщо ще не більшу в той час) перспективу літературної (та й не тільки літературної) кар'єри в підсоветському житті, яку зробив Собко. Але цікаво, що протилежно до того, як підбрехач в усьому іншому безбожно все перебільшує, роблячи з кожної мухи слона, — в цьому моменті він навпаки — зменшує до найдрібніших розмірів. Так, наприклад, його співбрехуни-попередники з розгону говорили чомусь аж про дві «книжки», подвоївши одну, а він і одну книжку звів на дрібницю, пишучи: «Пробував він свої сили і в літературі, коли десь року 1932-го написав маленьку повість »Стик«. От тобі й на! Але ж ось недавно, бо тільки в 1958 р., в УССР вийшов бібліографічний збірник «Художня література, видана в Україні за 40 років» і там є й нотатка про мою книжку, про яку там дано такі дані: «Гришко Василь — Стик (повість), 232 ст., 4 000.» Добра ж мені маленька річ на 232 сторінки!

Для чого ж це зменшення? А для того, щоб цим зменшити й вагу того висновку, що його може зробити кожен із того факту, що, маючи такий чудовий

старт у такому ранньому віці, я потім його свідомо відкинув, відмовившись використати його для підсоветської життєвої кар'єри. Жахливий урок фатально-го 1933-го р., на порозі якого вийшла в світ моя книжка, остаточно переконав мене в тому, що літературна діяльність у підсоветській дійсності, де письменник неминуче мусить бути підлабузником перед злочинною владою — це шлях до зради своєму народові. Як влучно сказав колись у своєму останньому прилюдному виступі розстріляний потім Косинка: «Бути радянським письменником, якого в ССРСР за словами Горького називають »інженером людських душ«, означає насправді бути... міліціонером людських душ». Я не хотів бути таким міліціонером, хоч яка велика була спокуса і хоч як домагалися від мене дальших кроків у літературі відповідні офіційно-літературні чинники в УССР того часу (про що, до речі, Собко добре знає). Я зійшов з того шляху і вибрав інший, який і завів мене потім прямо на Колиму. Собко ж навпаки — саме тоді вийшов на підсоветську літературну арену й пішов іншим шляхом — по ордені, ставши заслуженим советським міліціонером людських душ. І той шлях, як це відомо кожному, далеко ганебніший, ніж навіть і найбільш чорно вифантазована советська версія моєї співпраці з німцями в боротьбі проти головного ворога українського народу — Москви.

Отже — те, що тепер, на додачу до цілої купи своїх агентів і підставних фігур, советська розвідно-пропагандивна служба виставила проти мене в ролі підбрехача ще й свого орденоносного міліціонера людських душ — річ цілком природня й зрозуміла. Зрозуміла зокрема тоді, коли ми поглянемо на фігуру самого цього міліціонера й побачимо її в усій її красі. Ось переді мною «Історія української літератури радянського періоду». І ось серед портретів українських підсоветських письменників є там і портрет Собка. І ці-

каво, що тільки він один там поданий не в звичайному людському вигляді, а в советському військовому мундурі з погонями й орденами. І той мундур і ті погони говорять без слів самі за себе і за того, хто так ними перед усіма хизується. Бо погони ті й мундур — уніформа політичного комісара, офіцера советської розвідки. Мільціонер людських душ у своїй власній уніформі. От у цьому й усе пояснення факту появи цієї вже не рядової, а офіцерського рангу фігури в тій черзі советських чиновників і агентів КДБ, що їх тепер мобілізовано проти мене тією пекельною установою.

Але, між іншим, цій фігурі, відповідно до її професії, доручено було написати щось ніби на зразок «відповіді» на мою брошуру. Кажу — «між іншим», бо в кінці своєї писанини, розтягнутої на цілу газетну сторінку, він, справді тільки між іншим, натякнув і на зміст моєї брошури. Але зробив це тільки для того, щоб спритно обійти мої аргументи самим лише звичайнісіньким повторенням нічого не промовляючих стандартних фраз советської пропаганди про те, що, мовляв, в СРСР скрізь однаково «усі щасливі і всі сміються» і ніякого визиску України Росією нема. Докази? Ось маєте: авта в Україні коштують стільки ж, як і в Росії, і письменникам платять такі ж самі гонорари. «Я не помічав, щоб хтось із російських письменників збагатів за мій рахунок» — пише він. Як же ж можна говорити про колоніальне поневолення й визиск України Росією? Просто й ясно, як... у міліціонерській голові! Забув тільки бідолаха про одну «дрібницю», а саме: що то ж тільки капіталістичний колоніалізм полягає в визиску за допомогою політики цін. Російський же колоніалізм сьогодні не капіталістичний, а комуністичний, і його засобом визиску є не гроші, а... **наган!** Той самий наган, що його носить при своїй уніформі так гарно оплачуваний гонорарами орденоносний мі-

ліціонер людських душ. І тим наганом Москва не тільки грабує українські багатства, але й вигублює мільйонами живі українські душі. Про ті мільйони знищених українських душ, наводячи незаперечні факти й числа, я й говорив у своїй брошурі. Де ж відповідь на ті **факти й числа?** Я ж у брошурі вичисляв поіменно десятки з сотень і тисячів знищених московським наганом українських письменників, мистців, учених і культурних та політичних діячів, в тому числі й українських комуністів, не кажучи вже про мільйони «безіменних» простих українських душ. Чому ж ці факти й числа так вперто замовчуються в усіх советських виступах проти мене й моєї брошури і заглушуються їх котячим концертом на тему «хто такий Гришко?»? Для відповіді на ті незаперечні факти й числа немає язика в таких на диво язикатих советських брехунів і підбрехачів. Нема. Бо й дійсно — що ж вони можуть на те навіть збрехати?..

Ну, що ж? На цьому й скінчимо «дискусію», якої так боїться ворог. Бо нема нічого страшнішого для нього, як правда. Правда ж говорить нашими устами. І вона говорить сама за себе.

Друк: Друкарня «Українських вістей», Новий Ульм, Німеччина

Verlagsort: Neu-Ulm/Donau

Druck: «Ukrainski Wisti»